

De dwaasheid van de wereld: Nederlandse Spreekwoorden - 1559

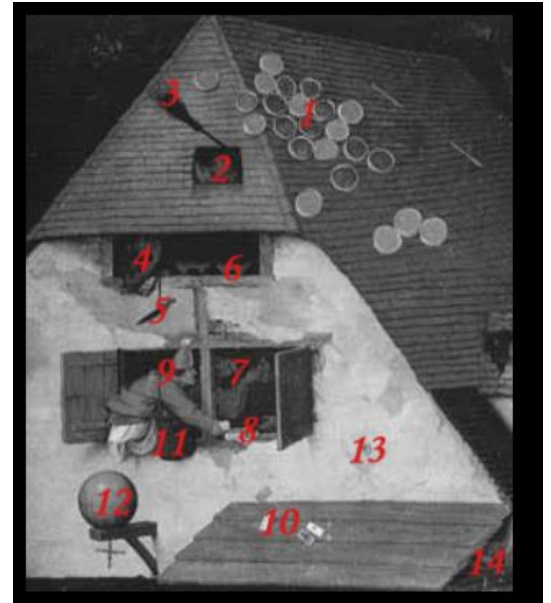
(117 x 163 cm, Berlijn, Staatliche Museum de Berlin)

<https://artsandculture.google.com/story/OgKCUshOXLXIQ?hl=fr>

bron: <http://bruegel.pieter.free.fr/>

Detail 1

1. Daar zijn de daken met vlaaien bedekt (daar is men rijk/ daar heeft men overvloed)
2. Onder de bezem getrouwd zijn (ongetrouwd samenwonen)
3. De bezem uitsteken (doen en laten wat men wil als de baas er niet is)
4. Iets door de vingers zien (iets oogluikend toelaten)
5. Daar hangt het mes uit (men durft daar een grote uitdaging aan te gaan)
6. Daar staan klompen (tevergeefs wachten)
7. Elkaar bij de neus nemen (elkaar voor de gek houden)
8. De teerling is geworpen (de beslissing is genomen)
9. De gekken krijgen de beste kaarten (het geluk is voor de dommen)
10. Het is maar hoe de kaarten vallen/De kaarten vallen op tafel (het hangt van het lot af)
11. Hij schijt op de wereld (hij trekt zich van niks iets aan)
12. De omgekeerde wereld/ De wereld op zijn kop (het tegenovergestelde van wat normaal en logisch is)
13. Iets door het oog van de schaar halen (Materiaal van op het werk voor jezelf houden/ Jezelf oneerlijk zaken toeëigenen)
14. Een ei in het nest laten (iets op voorraad hebben)
15. Lachen als een boer die kiespijn heeft (gedwongen/ geforceerd lachen)

Detail 2

16. Tegen de maan pissen (iets onmogelijks proberen)
17. Een gat in het dak krijgen (niet erg slim zijn)
18. Aan een oud dak moet je veel herstellen (verouderde zaken vergen nu eenmaal onderhoud)
19. Men heeft daar latten op het dak (er wordt daar afgeluisterd)
20. Daar hangt de po uit (het is niet zoals het zou moeten zijn)
21. Ergens de gek mee scheren (iets of iemand bespotten)
22. Dat groeit uit het raam (dat kan men niet geheim houden)
23. Twee zotten onder één kaproen (een gek is zelden alleen)
24. De ene pijl de andere nazenden (een dwaze of nutteloze daad herhalen) / Zijn pijlen verschieten (te snel handelen)
/ Hij heeft al zijn pijlen verschoten (hij heeft al zijn krachten/woorden gebruikt)

Detail 3

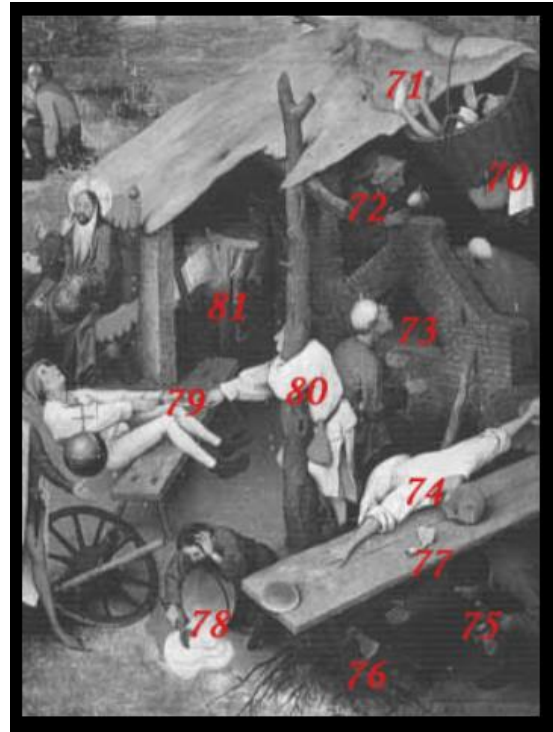
25. De duivel op het kussen binden (met iedereen raad weten)
26. Een pilaarbijter (een zeer schijnheilig/hypocriet persoon)
27. Geloof nooit iemand die in de ene hand water en de andere hand vuur draagt (deze persoon/niet iedereen is te vertrouwen)
28. De haring brandt hier niet (Het gaat niet zoals het zou moeten)
29. De haring braden om de hom of kluit (iets opofferen om een kleinigheid)
30. Tussen twee stoelen in de as zitten (niks uitvoeren/besluiteloos zijn)/ Tussen twee stoelen vallen (niet aan de eisen van twee partijen voldoen en zodoende geen succes halen)
31. De rook kan het hangijzer niet deren (het heeft geen zin te proberen iets dat vaststaat te veranderen)
32. De spindel valt in het vuur (de zaak is misgegaan)
33. De hond in de pot vinden (te laat zijn voor het eten)
34. De zeug loopt met de tap weg (nalatigheid/slordigheid is hier troef)
35. Met het hoofd tegen de muur lopen (het onmogelijke proberen)
36. In het harnas steken (woedend zijn)
37. De kat de bel aanbinden (iets al te publiekelijk ondernemen/iets openbaar maken)
38. Tot de tanden bewapend (zwaar bewapend)
39. Een ijzervreter (dapper soldaat/ doortastend persoon)
40. Een hennentaster (iemand die zich druk maakt om onbestaande zaken)
41. Aan een been knagen (langdurig vergeefs bezig zijn)
42. Daar hangt de schaar uit (daar is men niet te vertrouwen)
43. Hij praat met twee monden (hij is hypocriet/niet eerlijk)
44. De ene scheert schapen, de ander varkens (het is ongelijk verdeeld in de wereld)
45. Veel geschreeuw en weinig wol (veel drukte voor weinig resultaat)
46. Men moet de schapen scheren al naar ze wol hebben (niet tegen elke prijs voordeel willen nastreven)
47. Zo mak als een lammetje (heel gedwee zijn)
48. Zorg dat daar geen zwarte hond tussen komt (pas op dat het niet misgaat)
49. De dag met manden uitdragen (tijd verdoen)

Detail 4

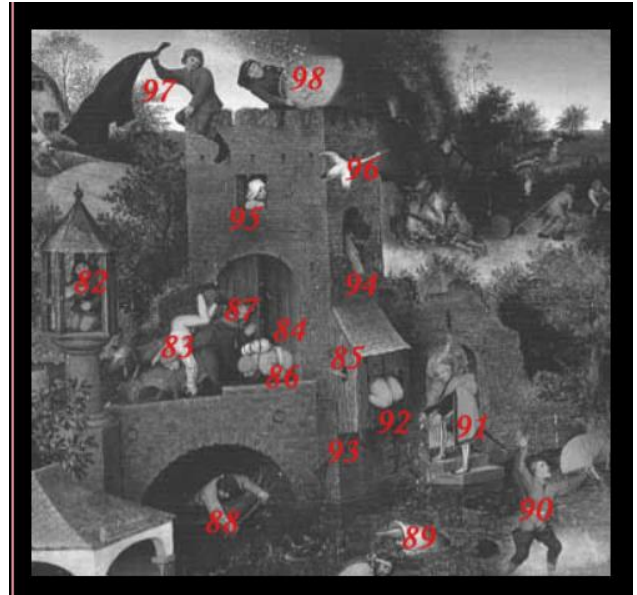
- 50. Een kaars voor de duivel branden (bij iedereen slijmen)
- 51. Bij de duivel te biecht gaan (geheimen onthullen aan de vijand)
- 52. Een oorblazer (een kwaadspreker)
- 53. De ooievaar en de vos hebben elkaar te gast (twee bedriegers zijn steeds op hun eigen voordeel uit)
- 54. Wat heb je aan een mooi bord als het leeg is? (wat ben je met schoonheid als er geen inhoud is/lichamelijke behoeften gaan voor zintuiglijke)
- 55. Een schuimspaam zijn (wind verkopen/ een niksnuut zijn)
- 56. Bij iemand in het krijt staan (iemand iets verschuldigd zijn)
- 57. Als het kalf verdrongen is, dempt men de put (pas na een ramp wordt actie ondernomen)
- 58. Hij laat de wereld op zijn duim draaien (hij doet altijd zijn goesting)
- 59. Een stok in het wiel steken (iets of iemand tegenwerken)
- 60. Men moet zich krommen, wil men door de wereld komen (men moet er wat voor over hebben om iets te bereiken)
- 61. Voor Gode en baard van vlas maken (schijnheilig zijn)
- 62. Rozen (parels) voor de zwijnen werpen (geld of moeite verspillen aan iets nutteloos)
- 63. Zij hangt haar man de blauwe huik om (ze bedriegt haar man)
- 64. Het varken is door de buik gestoken (Door krachtig optreden zijn de moeilijkheden uit de weg geruimd/ alles is doorgestoken kaart, opgezet spel, de zaak is vooraf bedisseld)
- 65. Twee honden aan één been, komen zelden overeen (verbitterd om iets vechten)
- 66. Op hete kolen zitten (heel ongeduldig zijn)
- 67. Het is gezond om in het vuur te pissen (het is goed om hevigheid te kalmeren)
- 68. Met hem kan men geen spies draaien (met hem valt niet samen te werken)
- 69. Hij vangt vissen met zijn handen (hij profiteert van andermans werk)

Detail 5

- 70. Door de mand vallen (doorzien worden)
- 71. Tussen hemel en aarde hangen (in een lastige situatie verkeren)
- 72. Het kippenei grijpen en het ganzenei laten lopen (een verkeerde keuze maken)
- 73. Tegen een oven gapen (proberen iets onmogelijk te doen)
- 74. Niet van het ene brood tot het andere weten te geraken (niet rond kunnen komen/niet voldoende geld hebben)
- 75. Het bijltje zoeken (een excuus of uitweg verzinnen) / Zijn licht ergens op laten schijnen (iets duidelijk maken)
- 76. De bijl naar de steel werpen (De moed geheel opgeven)
- 77. Een hark zonder steel (iets waardeloos)
- 78. Die zijn pap gemorst heeft, kan niet alles weer oprapen (schade kan nooit geheel worden goedgeemaakt)
- 79. Ze trekken om het langst (ze willen beiden winnen/hun voordeel)
- 80. Liefde is waar de geldbuidel hangt (liefde is te koop)
- 81. Ze staat in haar eigen licht (ze is trots op zichzelf) / Niemand zoekt de ander in de oven als hij er zich niet zelf in verstopt heeft (alleen wie zelf slecht is, denkt slecht over anderen)

Detail 6

- 82. Hij speelt op de kaak (hij stelt zich aan)
- 83. Van de os op de ezel springen (slechte zaken doen/ tegenspoed kennen)
- 84. De ene bedelaar ziet de andere niet graag voor de deur staan (men is bang voor concurrentie)
- 85. Hij kan door een eiken plank zien als er een gat in zit (hij is niet zo bijzonder als hij zich voordoet)
- 86. Zijn gat aan de poort vegen (zich nergens zorgen om maken)/ Iedereen moet zijn last dragen (ieder heeft zijn problemen)
- 87. Het ringetje van de deur kussen (onderdanig/ beleefd zijn voorbij geloofwaardigheid) (courber exagérément l'échine)
- 88. Achter het net vissen (een kans missen)
- 89. De grote vissen eten de kleine (de machtigen verrijken zich ten koste van de armen)
- 90. De zon niet in het water kunnen zien schijnen (afgunst hebben / jaloers zijn op een ander)
- 91. Geld in het water smijten (geld verspillen)
- 92. Uit hetzelfde gat schieten (onafscheidelijke kameraden zijn/ het met elkaar eens zijn)
- 93. Dat hangt als een schijthuis boven de gracht (dat is overduidelijk)
- 94. Twee vliegen in één klap slaan (efficiënt bezig zijn)
- 95. De ooievaar nakijken (tijd verdoen)
- 96. Aan de veren kent men de vogel (aan iemands uiterlijk (verzorging/kleding) kan men zijn karakter afleiden / kinderen lijken vaak op hun ouders)
- 97. Zijn huik naar de wind hangen (zijn mening aanpassen naargelang de situatie)
- 98. Pluimen in de wind waaien (iets doen zonder na te denken)

99. De breedste riemen worden uit andermans leer gesneden (het is gemakkelijk met kwistige hand te beschikken over wat een ander toebehoort)
100. De kruik gaat zolang te water tot zij barst (alles heeft zijn beperkingen/ de onvoorzichtige die niet naar goede raad wil luisteren, ondervindt daarvan vroeg of laat de gevolgen)
101. Een aal bij de staart hebben (een lastige taak ondernemen)
102. Tegen de stroom is het kwaad roeien/ zwemmen (tegen algemene opvattingen kan men zich moeilijk verzetten)
103. De kap aan de haag hangen (een beroep beëindigen/ het voor gezien houden)
104. De beren zien dansen (honger hebben)
105. Hij loopt alsof hij het vuur in zijn aars/ gat heeft (hij loopt heel hard/ hij is erg gehaast)
106. Zodra het hek van de dam is, lopen de varkens in het koren (een ramp komt voor uit roekeloosheid/ Als er geen toezicht is, springen kinderen of ondergeschikten uit de band)
107. Hij geeft er niet om wiens huis in brand staat, als hij zich maar aan de gloed kan warmen (hij doet overal voordeel mee, ongeacht de gevolgen voor anderen)
108. Een morse muur is snel afgebroken (een slechte zaak gaat niet lang mee/ Als iets slecht gemaakt wordt, gaat het gemakkelijk kapot)
109. Voor de wind is het goed zeilen (onder gunstige omstandigheden is het gemakkelijker succes te hebben)
110. Een oogje in het zeil houden (alert zijn)
111. Wie weet waarom de ganzen blootvoets gaan? (alles heeft een reden, ook al is die niet altijd even duidelijk)
112. Paardenkeutels zijn geen vijgen (uiterlijk kan bedriegen/ laat je niks wijsmaken)
113. De bok slepen (bedrogen worden door de liefde/ uitsloven om niets)
114. Nood doet zelfs oude vrouwen rennen (een onverwachte situatie kan verrassende kwaliteiten naar boven brengen/ 'angst geeft vleugels')
115. Op de galg schijten (nergens bang voor zijn)
116. Waar aas is, vliegen kraaien (als er iets te halen valt, staat iedereen vooraan)
117. Als de ene blinde de andere leidt, vallen ze beiden in de gracht (wanneer onbekwamen andere onbekwamen adviseren gaat het fout)
118. De reis is nog niet ten einde als men kerk en toren herkent (geef niet op voor het doel geheel is bereikt)